

103648

422 Tore Grønlie

den komparative studien også det inntrykk det norske materialet alene skapte, at en ensidig dyrking av dette perspektivet ville ha skygget for eller trengt til side annen viktig innsikt som er vunnet gjennom breddeanalysen av de øvrige motivkompleks. Den viser også at ensidig dyrking av andre synsvinkler, for eksempel et britisk-inspirert, ideologisk orientert nasjonaliseringsperspektiv, som i utgangspunktet kunne være like nærliggende, lett ville ha gitt den samme uheldige innsnevring. Jeg finner det derfor rimelig å hevde at en komparativ vest-europeisk tilnærming snarere styrker enn svekker min analyse som helhet betraktet.

HISTORISK TIDSSKRIFT 1991

NOTIS

HISTORISK TIDSSKRIFT 3/1991

Arkivreferanser og historieskriving – en kommentar

KARI HELGESEN

Jeg viser til Reidar Torps kritikk i HT 1/1991 av følgende avsnitt fra min artikkel «...f.t. siktet som tyskertøs» i HT 3/1990:

«Arkivet etter Hjemmestyrkene i Møre og Romsdal befinner seg i Norges Hjemmefrontmuseum. Ved henvendelse dit har jeg fått opplyst at det i arkivet ikke finnes noen opplysninger om aksjoner mot «tyskertøser». Både politiets egne protokoller, fengselsprotokollen og avisene bekrefter at HS i høy grad deltok i aksjoner mot «tyskertøsene», også i Møre og Romsdal. Når det nå ikke finnes dokumentasjon på dette i HS sitt eget arkiv, må man tro at det er blitt fjernet. I de HS-arkiver fra Trøndelagsfylkene som jeg har hatt tilgang til, er det rikelig med slik dokumentasjon».

Min antakelse om at arkivmateriale er blitt fjernet, finner Reidar Torp utilstrekkelig presisert. Dersom Torp og andre har fått inntrykk av at jeg tror at noe er fjernet fra arkivet etter at det er kommet inn til Norges Hjemmefrontmuseum, beklager jeg det. Det tror jeg selvsagt ikke!

Torp mener at arkivreferansen «Hjemmestyrke (HS)-arkiv» er for upresis. Mine referanser til arkiver etter hjemmestyrkene i Trøndelagsfylkene er: «SAT (Statsarkivet i Trondheim), Militære arkivsaker (MA), Hjemmestyrke-arkivet mai-juli 1945 (HS-arkivet). Denne referansen er en «adresse» som viser hvor dokumentene jeg refererer til finnes i Statsarkivet i Trondheim. Den er ikke ment å skulle si noe som helst om administrative ordninger av Hjemmestyrkene.

Når det gjelder de arkivene som befinner seg i Norges Hjemmefrontmuseum, har jeg ikke brukt arkivreferanser. Jeg bruker HS som en forkortelse for Hjemmestyrkene, ikke noe annet. Da de dokumentasjoner jeg etterlyste, viste seg ikke å finnes i Hjemmefrontmuseet, hadde jeg heller ikke bruk for noen arkivreferanser derfra.

Jeg er enig i at det kunne ha vært en fordel om jeg selv hadde gjennomgått museets arkivmateriale, men da jeg først etter en telefonsamtale, deretter en skriftlig henvendelse, fikk et brev (datert 03.11.1989) med følgende svar: «NHM's arkiv inneholder ingen opplysninger om aksjoner mot tyskertøser i Møre og Romsdal.», så jeg ingen grunn til å reise til Oslo for å kontrollere svaret. Dersom jeg i brevet også hadde fått de opplysninger som fremkommer i notisen i HT 1/1991, kunne jeg f.eks. ha henvendt meg til Nordmøre Historielag for om mulig å oppspore, eller få opplysninger om savnede dokumenter.

At dokumenter kan ha blitt «lurt ut før innlevering», er en mulighet som jeg tror

kan ha noe for seg. Mitt inntrykk etter å ha gått nøye gjennom det aktuelle arkivmaterialet fra politiet, er at saker må ha blitt luket ut der. Dette framgår av artikkelen. Vi har nylig fått en offentlig utredning om forsvarrets arkiver (NOU 1990:7) hvor en av konklusjonene er at mengder av historisk verdifullt arkivmateriale er blitt uhjemlet kassert av arkivskaperne selv. Det er altså ingen sjeldenhet at slikt forekommer av ulike årsaker, og det er vel ikke så usannsynlig at det kan ha skjedd med arkivmateriale etter Hjemmestyrkene? Jeg velger å beholde min tro i denne saken inntil noe annet er sannsynliggjort.

NYE BØKER – meldinger

HISTORISK TIDSSKRIFT 3/1991

KARI MELBY: *Kall og kamp. Norsk Sykepleierforbunds historie*, Cappelen, Oslo 1990, 335 s.

I 1953 vendte sykepleier Helga Dagsland tilbake fra studiereise i USA. Hun var en av mange sykepleiere Norsk Sykepleierforbund hadde sendt til USA for å studere sykepleie ved amerikanske universiteter. Med seg hjem hadde Dagsland en profesjonsideologi og et ønske om å skape en norsk sykepleierprofesjon. Dagsland sluttet seg til det syn, «at sykepleien bør ha profesjonell status fordi dens største plikt er å yte tjeneste til samfunnet og sikre denne tjenesten optimum standard.»¹

Et halvt tiår senere arbeidet en gruppe samfunnsforskere rundt Vilhelm Aubert ved Institutt for samfunnsforskning med å beskrive profesjonenes fremvekst i Norge. Disse forskerne var de første i Norge som tok fatt på studiet av det de kalte profesjoner. De var ikke opptatt av sykepleiere. De rettet oppmerksomheten mot yrkesgruppene som sprang fram av de tradisjonelle universitetsfagene, teologi, jus og medisin.² Enhver engelsk språkbruker vil kjenne disse yrkesgruppene igjen som «professions». I likhet med Helga Dagsland fikk også samfunnsforskerne sitt vokabular fra den angloamerikanske verden.

Parallelt med at forskere satte i gang å studere profesjonene og deres plass i det moderne samfunn, tok aktørene i samfunnet rundt dem i bruk profesjonsbegrepet for å utforme egne yrkesgrupper. Kari Melby viser oss i sin studie av Norsk Sykepleierforbund hvordan Helga Dagsland hentet profesjonsbegrepet hjem fra USA, og hvordan Dagsland aktivt tok det i bruk i 60-årene da hun arbeidet med å utforme en ny lov for forbundet, og da hun kjempet om formannsvervet i Norsk Sykepleierforbund. Sykepleierne i Norsk Sykepleierforbund gikk aktivt inn for å skape en profesjon av sitt yrke.

Det var flere enn sykepleierne som tok profesjonsteori i bruk, og handlet strategisk. Det stilte samfunnsforskerne overfor to problemer: 1) hvilke yrkesgrupper var profesjoner? og 2) kunne alle bli profesjoner? Forskingen avfødte en rekke studier. Med hver fulgte nye definisjoner eller presiseringer av gamle. Profesjonenes utvikling ble delt i stadier.³ Var det slik at noen yrkesgrupper allerede var blitt

1 Lederartikkel *The Nursing Times* cit. Helga Dagsland, *Sykepleie – en utfordring*, Norsk Sykepleierforbund, Oslo 1955: 16.

2 Gruppen rundt Aubert besto blant annet av Ulf Torgersen, Karl Tangen, Tore Lindbekk og Sonja Pollan. Ved siden av teologer, jurister og medisinere er også filologer, realister og ingeniører blitt gjenstand for undersøkelse. Forskerne var i stor grad opptatt av å studere rekrutteringen til profesjonene.

3 Jfr. f.eks. Harold L. Wilenski, «The Professionalization of Everyone?», i *The American Journal of Sociology*, vol. LXX no. 2 1964: 137–158.